

Ders : 154
Konu : DİLİN AFETLERİ – III

Önceki derslerimizde öğrendiğimiz dilin afetleri:

1. Boş konuşmak
2. Sözü uzatmak (fuzuli konuşmak)
3. Konuşurken bâtıla dalmak
4. Münakaşa ile mücadele
5. Düşmanlık yapmak
6. Yapmacık konuşmak
7. Sövmek ve çirkin sözler sarfetmek idi. Kaldığımız yerden devam ediyoruz.

8- Lânet Etmek

Lânet, kovmak ve Allah'tan uzaklaştırmaktan ibarettir. Bu ise ancak, Allah'tan uzaklaştırılmayı hak eden bir kimse hakkında caizdir. Allah'tan uzaklaştırılmayı gerektiren sıfatlar da küfür ve zulümdür.

Lânet, ister hayvana, ister nebata, ister insana olsun, kötüdür. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Ne Allah'ın lânetiyle, ne gazapla ve ne de cehennemle birbirinize lânet okumayınız.”¹

“Bir mü'min (onu-bunu) çekiştiren dedikoducu değildir. Lânet edici, kötü söz söyleyen küfürbaz da değildir.”²

Mü'min lânet edici, gönül kırıcı olmamalı, çirkin sözler söylememeli ve küfretmemelidir. Yani dilini korumalıdır. Çünkü Cenâb-ı Hakk:

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

“İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen, yazmaya hazır bir melek bulunmasın.”³

Huzeyfe b. Yeman şöyle demiştir: “Birbirlerine lânet okuyan bir kavim, Allah'ın azabına müstehak olur!” Ancak, dinen lânet etmenin caiz olduğu insana lânet okumak caizdir. “Allah, Firavun'a ve Ebû Cehil'e lânet etsin” demek gibi... Çünkü bu kimseler küfür üzerinde ölmüşler ve bu durum da bilinmektedir.

9- Devamlı Şaka Yapmak

Mizahın esası kötüdür. İstisna edilen az bir miktarı hariç yasaklanmıştır. Nitekim Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

“Kardeşine karşı mücadeleye girişme! Onunla şaka yapma!”⁴

Aslında şakalaşmak; lâtife yapmak, sevindirmek ve kalbi hoşnut etmektir. Ancak şakada ifrata kaçmak veya daimî bir şekilde şakalaşma yasaklanmıştır. Böyle yapmak, oyunla meşgul olmak ve fuzulî hareketlerle vakit geçirmek demektir. Devamlı şekilde şakalaşmak kötüdür. Çünkü bu fazla gülmeyi getirir, fazla gülmek de kalbi öldürür ve bazı hâllerde de kin gütmeye sebep olur. Böylece hürmet ve vakar ortadan kalkar. Bu bakımdan, bu gibi hareketlerden uzak olan şaka kötülenemez.

Nitekim, Hz. Peygamber'den şöyle rivayet edilmiştir:

“Muhakkak ben (de) şaka yaparım. Fakat Haktan başkasını söylemem.”⁵

¹ Tirmizî, Birr, 48

² Riyazü's-Salihîn – C.6, Sh. 531, Hd.No: 1559

³ Kâf Süresi 18.ayet

⁴ Buhârî, Edebü'l-Müfred, Hd. No:394; Tirmizî, Birr, 58

Şaka yapan kişi; şaka yaparken, Haktan başkasını söylemiyorsa, hiçbir kalbi kırıp üzmiyorsa, şakada aşırıya gitmiyorsa, arada sırada yapıyorsa o zaman caizdir.

Hasan Basrî'den şöyle rivayet ediliyor: İhtiyar bir kadın Hz. Peygamber'e geldi. Hz. Peygamber ona "İhtiyar kadınlar cennete giremezler" dedi. Bu söz üzerine kadıncağız hümgür hümgür ağlamaya başladı. Hz. Peygamber kadına; "Sen (merak etme) o gün ihtiyar olmayacaksın. Çünkü Allah Teâlâ:

"Biz (oradaki) kadınları da yeniden bir güzel inşâ etmişiz. Onları bâkireler yapmışızdır. Hep, yaşıt sevgililer; sağın adamları için kızlar, kocalarına aşık yaşıtlar yaptık"⁶ buyurmuştur".⁷

Zeyd b. Eslem der ki: Ümmü Eymen adlı bir hanım Hz. Peygamber'e geldi ve dedi ki: "Ey Allah'ın Rasûlü! Kocam sizi dâvet ediyor". Hz. Peygamber şöyle sordu:

- Kocan kimdir? Yoksa o gözünde beyazlık olan mıdır? Kadın:
- Ey Allah'ın Resûlü! Yemin olsun, kocamın gözünde beyazlık yoktur, deyince Resûlullah (s.a.v.):
- Evet, evet! Onun gözünde beyazlık vardır! Hiç bir insan yoktur ki gözünde beyazlık olmasın!⁸

Hz. Peygamber, bu sözülle insanoğlunun gözbebeğini kapsayan beyazlığı kastediyordu.

Başka bir hanım daha geldi ve dedi ki:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Beni bir deveye bindir (bana bir deve ikram et). Resûlullah (s.a.v.):
- Hayır! Seni deveye değil de yavrusuna bindireceğim, buyurdu. Kadın:
- Ben devenin yavrusunu ne yapayım? O beni taşıyamaz ki, dedi. Resûlullah (s.a.v.):
- Ey kadın! Hiç bir deve yoktur ki başka bir devenin yavrusu olmasın, buyurdu.⁹

10- Alay ve İstihza

Alay etmek, eziyet verici olursa haramdır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Ey iman edenler! Bir kavim diğer bir kavimle alay etmesin. Belki (alay edilenler, alay edenlerden daha) hayırlıdırlar. Kadınlar da başka kadınlarla alay etmesinler. Belki (alay edilen kadınlar, alay eden kadınlardan daha) hayırlıdırlar."¹⁰

Alay etmek; hakir görmek, güldürecek bir şekilde ayıp ve eksik yönüne dikkati çekmek demektir. Bu, bazen karşıdaki adamın fiil ve sözünü hikâye etmekle olur, bazen de işaret ve îma ile.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"Her kim, (müslüman) kardeşini kusurundan dolayı ayıplarsa, onu işlemedikçe ölmez."¹¹

Bütün bunlar başkasını tahkir etmek, başkasına gülmek ve başkasını küçük görüp alaya almaktan doğar. Bundan sakınmak gerekir.

11- Yalan Vaadde Bulunmak

İnsanın dili, çoğu zaman söz vermeye meyleder. Sonra nefis, çoğu zaman o sözü yerine getirmek istemez. Böylece o söz yerine getirilmemeye dönüşür. Bu ise münafıklığın alâmetlerindendir! Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

⁵ Tirmizî, Birr, 57; Buhârî, Edebü'l-Müfred, Hd. No:265

⁶ İhya, İmam Gazâli, C.3, sh.354

⁷ Vakia suresi, 35-38. ayetler

⁸ a.g.e. İmam Gazâli, C.3, sh.354

⁹ Ebû Dâvûd, Edeb, 92, Tirmizî, Birr, 57

¹⁰ Hucûrat suresi, 11. ayet

¹¹ Tirmizî, Kıyame, 53

“Ey iman edenler! (verdiğiniz) sözleri yerine getiriniz.”¹²

Hz. Peygamber (s.a.v.) de:

“Vaad, borç gibidir veya daha üstündür.”¹³ buyurmuştur.

Hz. Peygamber (s.a.v.) bir söz verdiği zaman, “umulur” kaydını ekledi.

İbn Mes‘ud, herhangi bir söz verdiği zaman muhakkak, “Eğer Allah dilerse” kaydını ekledi ve böyle yapmak daha iyidir. Bu istisnayı yapmakla beraber, sözden kesinlik anlaşılırsa muhakkak o sözü yerine getirmek gerekir. Ancak mazaret varsa o zaman durum değişir. Eğer kişi, söz verdiği zaman sözünü yerine getirmemeye niyetliyse işte bu münâfıklığın ta kendisidir. Resûlullah (s.a.v.):

“Kişi kardeşine söz verdiği ve o sözünü yerine getirmek niyetinde olduğu hâlde onu yerine getirme imkânını bulamazsa günahkâr olmaz.”¹⁴ buyurmuştur.

12- Yalan konuşmak ve Yalan Yere Yemin Etmek

Bu, günahların en çirkinlerinden, ayıpların en fâhişlerindedir. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Yalandan sakınınız. Çünkü yalan, fısık ve fücurla beraberdir. Bunların ikisi de cehennemdedir.”¹⁵

“Üç sınıf vardır. Kıyamet gününde Allah onlarla konuşmaz ve onlara (rahmetle) bakmaz. Sadakasıyla minnet eden (başka kakan), yalan yemin ile malını satan ve kibirlenen fakir.”¹⁶

Ümmü Gülsüm (r.a) şöyle der: *“Allah Resûlü (s.a.v.) yalana ancak üç yerde izin veriyordu. İki kişinin arasını düzeltmek için, savaşta, kocanın hanımına, hanımının da kocasına karşı (gönlünü yapmak için).”¹⁷*

Doğruluktan yana, çeksen de çile,
Zilleti ne düşün, ne getir dile,
Yüreğinde kopsa, tayfunlar bile,
Ahlâk meş’aleni, söndürme sakın...

Cengiz Numanoğlu

13- Gıybet

Gıybet, bir kimsenin arkasından hoşlanmayacağı şeyler söylemektir. Yani kişinin kusur ve ayıplarını söylemektir. Ancak bu söyleme, öfkeyle ve kötülemek maksadıyla yapılırsa gıybet olur.

Bir mü’min, kardeşinin kötülüklerini üzümlere ve düzelmesini isteyerek söylerse gıybet olmaz.

Gıybete dilimizde **“Arkadan çekiştirme”** de denir. Bir kimseyi ister yüzüne karşı, ister arkasından çekiştirmek, kınamak, ayıplamak, kardeşlik bağlarını zayıflatır, gönülleri karartır, büyük zararlar getirir. Cenâb-ı Hak:

¹² Mâide suresi, 1. ayet

¹³ Câmîu’s-Sağîr, Suyûtî, Hd. No: 5682

¹⁴ Ebû Dâvûd, Edeb, 90

¹⁵ İbn Mâce, Dua, 5

¹⁶ Müslim, İman, 172

¹⁷ Ebû Dâvûd, Edeb, 50

وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ

“Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin. Biriniz ölmüş kardeşinizin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O halde Allah’tan korkun. Şüphesiz Allah tevbeyle çok kabul edendir, çok esirgeyicidir.”¹⁸ buyurmaktadır.

Enes (r.a) Hz. Peygamber'in şöyle dediğini rivayet eder:

“Mi’raca çıkarıldığımda ben, bakırdan tırnaklarla yüzlerini ve göğüslerini tırmalayan bir topluluğun yanından geçtim.

- *Ey Cebrail! Bunlar kimlerdir? diye sordum.*

- *Bunlar, (gıybet etmek suretiyle) insanların etlerini yiyenler ve onların şeref ve namuslarıyla oynayanlardır, cevabını verdi.”*¹⁹

Hasan Basrî şöyle demiştir. Üç sınıf vardır, onların gıybeti haram değildir:

1. Hevâ ve hevesine tâbi olan
2. Fıskını açıktan yapan fâsık
3. Zâlim bir idareci

14- Söz Taşımak-Kovuculuk

Kovuculuk, başkasının sözünü, aleyhinde konuşulan kişiye haber vermektir. Buna **“Nemime”** de denir. Nemime, sırrı açıklanmasından hoşlanılmayan birşeyin yüzünden perdeyi yırtıp kaldırmaktır. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَاتٌ

“Cennete kattad (kovucu) bir kimse girmez.”

Hasan Basrî şöyle demiştir: “Sana başkasının sözünü nakletmek sûretiyle kovuculuk yapan, mutlak seni de başkasına ihbar eder.”

İslâm ki, birlikte örnek şekildir;
“Ayrılık saçanlar bizden değildir!”
Necip Fazıl Kısakürek

Alınacak Dersler:

1. Müslüman; lânet edileceklerin dışında, kimseye lânet etmez.
2. Her zaman şaka yapmamalı, şaka yaparken de muhatabın hoşuna gitmeyecek şakalar yapılmamalıdır.
3. Söz verdiğimiz zaman yerine getirmeli, yerine getirelemeyecek sözler verilmemelidir.
4. Dilimizi, yalan ve gıybetten muhafaza etmeliyiz. Çünkü bunlar şiddetli azabı gerektirir.
5. Söz taşımamalı ve söz taşıyanlara fırsat verilmemelidir.

Not: Bu hafta;

1. Peygamberimiz (s.a.v.)'in, “Kovucular cennete giremez.” hadisini ezberleyelim.
2. Sayılan âfetlerin bizde olup olmadığını kontrol edelim. Eğer varsa, bunları terkedelim.
3. Bu dersi aile fertlerimizle de paylaşalım.

¹⁸ Hucurât suresi, 12. âyet.

¹⁹ Ebû Dâvûd, Edeb, 35